

Magnet, un regal per a la nostra escola

Yolanda Jolis, Dimas Fàbregas, Claustre de l'escola Josep Maria de Sagarra*

Us presentem una conversa a tres bandes que us ajudarà a conèixer el sentit, el procés i el treball que hem dut a terme a l'escola Josep Maria de Sagarra amb el MACBA a través del projecte Magnet. Els tres agents estem construint un projecte de complicitats que ajuda a fer una transformació metodològica a l'escola i que arriba progressivament al barri o més enllà. Però el més important és que està formant ciutadans crítics que tenen elements de comprensió del món.

▣ **PARAULES CLAU:** programa Magnet, competència artística, innovació educativa, sentit de l'aprenentatge, complicitat institucional, assessorament, escola Josep Maria de Sagarra (Barcelona), Museu d'Art Contemporani (Barcelona).

L'ESCOLA: L'escola Josep Maria de Sagarra està situada a l'extrem nord del barri de Gràcia de Barcelona. Els infants que hi assisteixen són de procedència diversa i pertanyen, majoritàriament, al barri de la Teixonera. La situació geogràfica fa que el nostre alumnat no es pugui establir d'una forma estable al barri a causa dels alts preus de l'habitatge; és per aquest motiu que absor-

bim matrícula viva al llarg de tot el curs. A la nostra zona de matrícula, força despoblada, coincidim dos centres públics i dos de concertats, i no hi ha prou alumnes per a tots.

Davant d'un context de crisi com l'actual, a l'escola, ens hi arriba un regal que facilita que ens enfrontem a reptes nous i a maneres noves d'intervenir

a l'aula, a més, ens ofereix la possibilitat de seguir aprenent junts. Alhora, també se'ns plantegen incerteses i pors, però, tot i això, encarem la situació amb la il·lusió de començar una aventura desconeguda per a nosaltres.

DIMAS F. (formador): Com a formador, la possibilitat de participar en el programa d'aliances Magnet entre l'escola Josep Maria de Sagarra i el MACBA ha suposat una experiència estimulante i engrescadora que es presentava com un repte professional i, alhora, personal. Es tracta

A FONTS

Escoles magnet

Projectes estratègics

P

Un regal com a impulsor per al canvi

A FONTS

tava de fer de vincle entre totes dues institucions, amb l'objectiu que la col·laboració entre l'una i l'altra donés com a fruit una millora en els aprenentatges de nens i nenes i, de retruc, prestigiés el centre. D'entrada, va caldre fer entendre el museu i la seva funció pública com a centre transmissor de coneixement i afavorir que el claustre de mestres fes seva aquesta institució preguntant-se de quina manera el MACBA podia ajudar-los a aconseguir que el seu alumnat reeixís. Alhora, també calia fer repensar l'escola als professionals del museu tenint en compte tots els seus coneixements. **En el procés, a més, ha estat important saber-hi implicar les famílies, que, en un primer moment, es qüestionaven si els seus fills i filles només farien plàstica.**

L'equip directiu i els mestres van fer una gran feina de bon començament, atès que els van transmetre molt bé la idea que l'art seria l'excusa perfecta per facilitar que nens i nenes desenvolupessin al màxim totes les seves competències, no només les artístiques. Per això, tenien molt clar que calia renovar

Es tractava de fer de vincle entre totes dues institucions, amb l'objectiu que la col·laboració entre l'una i l'altra donés com a fruit una millora en els aprenentatges de nens i nenes i, de retruc, prestigiés el centre

Per al MACBA, el programa Magnet està obrint un espai on es pugui examinar de molt a prop de quina manera l'art contemporani pot arribar a transformar el currículum escolar de manera innovadora

el projecte curricular i fer canvis metodològics que s'obrissin a processos d'aprenentatge nous i centrats en aquests tres aspectes: fer, pensar i comunicar.

YOLANDA J. (MACBA): La col·laboració entre l'escola Josep Maria de Sagarra i el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) a través del projecte d'aliances Magnet constitueix una oportunitat per al museu de dur alguns dels punts que defineixen la seva missió pública al terreny de la pràctica i de l'acció directa. L'objectiu no ha estat mai el de crear artistes, sinó futurs ciutadans crítics, fent que l'art contemporani sigui el generador d'interrogants que incitin els infants a fer-los pensar sobre el món que els envolta. Per al MACBA, el projecte Magnet està obrint un espai on es pugui examinar de molt a prop de quina manera l'art contemporani pot arribar a transformar el currículum escolar de manera innovadora.

La connexió entre mestres i professionals de l'art

DIMAS: D'entrada, va ser necessari ajudar els mestres i les mestres a supe-

rar una primera por: Com puc jo centrar els aprenentatges del meu grup classe en l'art contemporani si no en sóc un expert? Vam partir de la pregunta: «Què creus que és el MACBA?» i això ens va dur a treballar, en diverses sessions de formació, diferents llenguatges contemporanis aprenent a aproximar-s'hi des de tres vessants diferents: l'emocional (què em desvetlla una obra), el conceptual (què en vull saber) i el tècnic (de quina manera els materials i les tècniques condicionen la mateixa obra). Va ser fonamental crear un sentiment de comunitat en l'equip de mestres mitjançant diàleg i més diàleg.

Un moment important va ser el que es va produir quan tots dos equips de professionals, els de l'art i els de l'educació, van trobar-se per primera vegada. Es va fer palès que tots tenien més idees compartides de les que suposaven i que totes dues institucions iniciaven un camí conjunt en què, a través de l'art, es volia canviar la mirada que nens i nenes tenien del món. Tot això tenint en

compte el fet que els marcs conceptuals tant els treballen els artistes i les artistes als seus tallers i estudis com els infants a les aules de les escoles. Així, la idea d'imaginar, relatar, escriure, llegir, resoldre, explicar, dialogar, etc. es convertí en un eix clau des de la subjectivitat de cada escolar.

YOLANDA: En la seva forma pràctica, el programa s'està desenvolupant a través de l'assoliment d'objectius diferents. El primer ha estat la trobada entre els dos equips de treball. **Des del MACBA, s'ha creat un equip de treball multidisciplinari que es va articulant i repensant a si mateix per tal de donar respostes als interrogants, a les curiositats i a les inquietuds que poden sorgir a l'escola durant aquest procés d'integrar l'art com a eix vertebrador del currículum.** Entenem que el paper de la institució és el de trobar la sinergia amb l'escola en aquest procés de transformació, i no pas el de conduir-la cap a una direcció determinada. Aquesta primera trobada entre els dos equips ha estat una iniciativa clau per intuir que, tot i que hi ha dubtes entorn del projecte, el claustre del Josep Maria de Sagarra fa una aposta entusiasta pel programa Magnet i la transformació de l'escola.

ESCOLA:

Descobrim el MACBA i el seu equip

En equip, elaborem el marc teòric del nostre projecte Magnet

Descobrim el lligam entre el currículum, les competències i l'art

A FONTS

**Com ho portem a l'aula? Des de...
Una mica d'història i la pluja d'idees**

ESCOLA: Abans que hi arribés aquest regal, l'equip del Sagarra ja havia rebut diferents assessoraments. Durant l'últim, *L'educació artística de forma competencial*, amb en Dimas Fàbregas, se'ns proposà fer un pas més i participar en el programa Magnet.

Després dels primers contactes amb el MACBA i els seus professionals, i seguint acompanyats del formador,

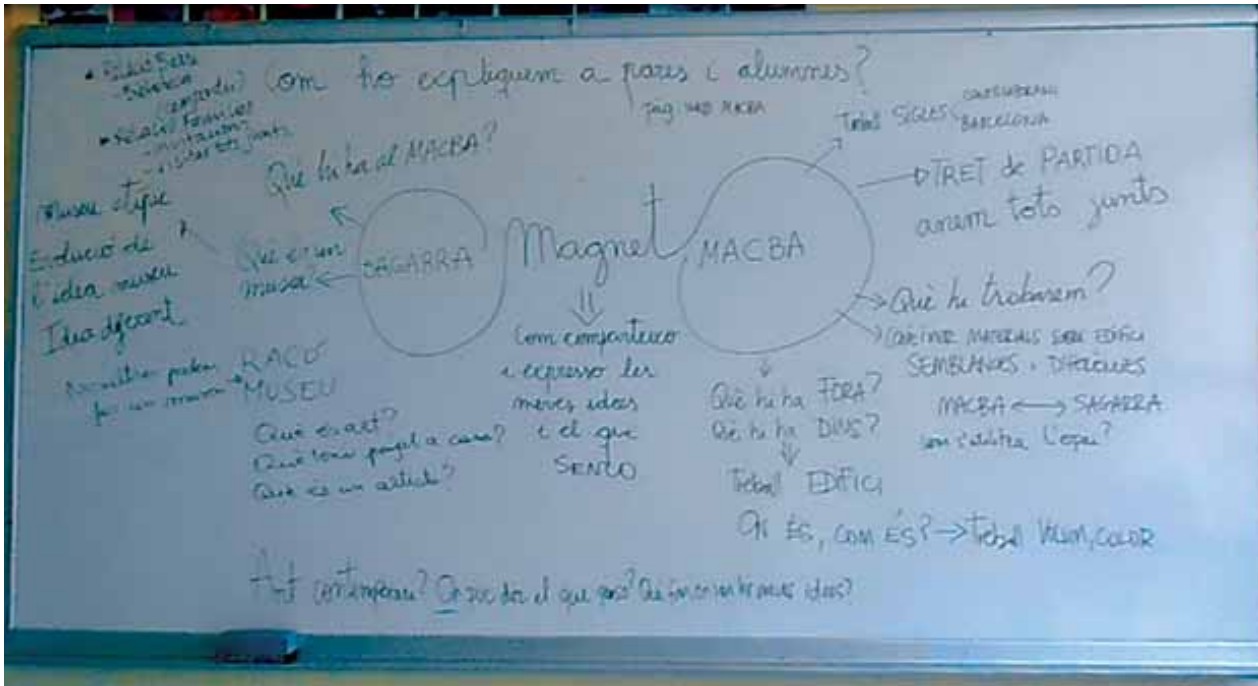
realitzem una primera pluja d'idees que acaba concretant-se en què cal fer *abans, durant i després* del primer contacte del nostre alumnat amb el museu.

YOLANDA: El segon objectiu ha estat connectar l'alumnat amb el MACBA. A través de la presentació del museu a l'aula, s'ha començat a parlar del concepte *d'aliança i amistat* amb aquest, la qual cosa ha generat en els infants la curiositat de saber i de conèixer qui és aquest nou amic.

Podríem dir que la visita ha estat el primer detonant del projecte, perquè ha provocat un cúmul d'expectatives i d'interessos que s'han transformat en els nous eixos de treball a l'aula

La comparació entre les dues institucions, examinar com en són els edificis, com són els barris on es troben, quines són les funcions que exerceixen ha provocat en l'aula els primers interrogants sobre el museu i la necessitat de visitar-lo. La visita al MACBA ha permès, en primer lloc, portar a terme l'observació atenta de l'edifici, les formes, els colors i els materials que el defineixen, però també ha generat l'espai per a l'experimentació corporal d'aquest. En segon lloc, la trobada amb les obres de la col·lecció MACBA ha fet emergir la curiositat, la sorpresa, l'experimentació, el desconcert, la formulació d'hipòtesis i, el més important, ha despertat l'emoció que l'art pot generar en cadascun de nosaltres.

Podríem dir que la visita ha estat el primer detonant del projecte, perquè ha provocat un cúmul d'expectatives i d'interessos que s'han transformat en els nous eixos de treball a l'aula.

Pluja d'idees

ESCOLA:

A FONTS

Escoles magnet

Projectes estratègics

ABANS

Conèixer un nou espai: un museu de la nostra ciutat.
Com és? On és? Què m'imagino que hi ha? Què s'hi fa? Què hi farem?

Concepte d'aliança: volen treballar amb nosaltres, volem treballar amb ells

Què m'imagino que hi ha dins el MACBA?

DURANT

Impacte.
Descoberta.
Implicació.
Connexió entre els alumnes i el MACBA.

Invasió al MACBA

DESPRÉS

L'edifici, el museu.
Els autors, les obres.
El personal del MACBA.
Els processos de l'alumnat i les seves produccions.

A FONTS

La importància de la documentació

DIMAS: És important provocar dinàmiques perquè un grup humà generi idees a fi de convertir l'aula en una comunitat d'indagació. Això comportà analitzar molt bé el currículum i desgranar-lo, per tal de crear un itinerari curricular pel qual vagin transitant els infants al llarg de l'escolarització.

De seguida es va fer palesa la importància de registrar i documentar tot allò que succeís a l'aula per poder presentar i revisar tots els projectes que s'han dut a terme, així com per donar-los a conèixer a la comunitat educativa. Ens hem centrat en la importància dels processos d'aprenen-

tatge en contextos significatius generats per la influència del MACBA i hem vist la necessitat de revisar els mètodes d'avaluació, tant la formativa, la que es fa per part dels mestres i les mestres, com formadora, la que es fa per part de l'alumnat. El més destacable del procés és que els mestres i les mestres s'han empoderat i s'han cohesionat com a equip prenent consciència que tots són mestres Magnet.

Instal·lacions, exposicions que envaeixen l'escola: unes portes obertes sorprenents

YOLANDA: El tercer objectiu ha estat lligat a la preparació de les jornades de portes obertes de l'escola, una oportunitat

Les jornades de portes obertes van constituir un moment de molta expectació a l'escola, a més d'una oportunitat per generar vincles amb altres col·lectius

clau per fer arribar a les mares i als pares dels futurs alumnes el nostre centre i el programa Magnet.

Aquestes jornades han permès que els dos equips posin en pràctica el treball conjunt, decidint entre tots com podíem solucionar els dubtes i els problemes generats a l'hora de poder fer visibles, als espais de l'escola, els resultats materials del primer trimestre de treball. Fruit d'aquest procés, es van definir, per exemple, uns espais d'exposició temporal i d'exposició permanent al centre.

Les jornades de portes obertes van constituir un moment de molta expectació a l'escola, a més d'una oportunitat per generar vincles amb altres col·lectius, com ara La Guerrilla del Ganxet, o espais com ara la Biblioteca Vallcarca-Penitents, que han ajudat a amplificar i fer visible el programa Magnet en altres àmbits.

ESCOLA: La formació i l'assessorament han estat claus per engrescar-nos i

dur a terme el projecte Magnet. Ara bé, sense el treball conjunt amb les famílies, la seva implicació i la confiança que van dipositar en nosaltres, el treball a les aules i la visualització posterior cap enfora no haurien estat tan satisfactoris.

Les portes obertes van constituir un reflex de tot això i van fer palès l'interès que comença a tenir el projecte i, consegüentment, la nostra escola, no només al barri, sinó també fora.

DIMAS: L'escola Josep Maria de Sagarra s'ha transformat elaborant un bon pro-

jecte educatiu, amb un component molt alt de generositat per part de mestres i famílies, amb una formació compartida d'innovació pedagògica i un treball en equip que ha generat sinergies i que ha creat una comunitat de pràctica que gaudeix amb el fet d'aprendre amb companys i companyes. Així és com l'equip de mestres ha esdevingut un grup de professionals que comparteixen el sentit sobre què és la seva feina.

YOLANDA: L'artista Robert Filliou afirmava que l'art és allò que fa que la vida sigui més interessant que l'art. La intro-

ducció de l'art contemporani com a eix vertebrador del currículum de l'escola Josep Maria de Sagarra ha començat a generar l'efecte que Fillou defensava de l'art: el poder que té d'enriquir, de fer-nos més lliures, més sensibles i, sobretot, més intel·ligents.

Al claustre de l'escola Josep Maria de Sagarra, hi ha prou dosi d'entusiasme i de ganes de treballar per fer realitat aquest canvi. L'aula s'està convertint en un espai d'activitat col·lectiva, de negociació, de creació conjunta i, sobretot, de confiança entre el professor i l'alumne.

Aquests són els primers símptomes que valorem molt positivament des del museu, perquè comencen a definir el recorregut cap a una transformació innovadora de l'escola a través de l'art contemporani.¹ ■

NOTES

* Formen part de la comissió de redacció de l'escola Josep Maria de Segarra: Beatriz Massó, Isabel Corral, Pilar Cabañes, Maria Pujol, Maria Iglesias, Victòria Carbó i Remei Hoyos.

1. Per a més informació: www.xtec.cat/escola-sagarra i www.macba.cat/ca/programes-collaboracio

Aquest article fou sol·licitat per GUIX. ELEMENTS D'ACCIÓ EDUCATIVA el mes d'abril de 2014 i acceptat el mes de juliol de 2014 per ser-hi publicat.

A FONTS

Escoles magnet

Projectes estratègics

HEM PARLAT DE:

- Projectes estratègics.
- Competència artística i cultural.
- Gestió del canvi.
- Formació i desenvolupament del professorat.

AUTORIA

Yolanda Jolis Guix

Coordinadora d'Educació del MACBA, formadora de professorat
yjolis@macba.cat

Dimas Fàbregas Gomis

Formador de l'equip «Amb Sense. Art i Escola», de l'ICE de la UAB i formador Magnet
dfabrega@xtec.cat

Claustre de l'escola

Josep Maria de Sagarra

Barcelona
a8002216@xtec.cat

